

Akcan, E., Polat, S. ve Ölçüm, D. (2017). Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Göre Sendikal Faaliyetlerin Okullara Etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1101-1119.

Geliş Tarihi: 06/04/2017

Kabul Tarihi: 05/09/2017

YÖNETİCİ VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE SENDİKAL FAALİYETLERİN OKULLARA ETKİSİ *

Emrullah AKCAN**

Soner POLAT***

Diñer ÖLÇÜM****

ÖZET

Sendikaların eğitim örgütlerine etkileri ya da gösterdikleri fayda-zarar dengesinin hangi yönde ağırlık kazandığı hem yöneticiler hem de öğretmenler tarafından farklı açılardan dile getirilmektedir. Bu araştırma ile okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerine göre sendikaların okullardaki olumlu ve olumsuz etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseniyle yürütülen araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği ile seçilmiş, İstanbul ve Kocaeli illerindeki okullarda görev yapan 28 öğretmen ve 7 yöneticiden oluşmaktadır. Yapılan analizler sonucunda, katılımcıların sendikalara üye olma nedenleri; baskı, aidiyet ihtiyacı, örgütlenme isteği, özlük hakları, yasal destek ve siyasi görüş olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların sendikalara üye olmak istememe nedenleri ise sendikaların etkisiz kalmaları, siyasi yapılanma olarak görülmesi ve öğretmenler arasında ayrımcılığa neden olduğu şeklinde sıralanmaktadır. Ayrıca sendikal faaliyetlerin okullarda, öğretmenlere yasal destek sağlama, özlük haklarının iyileştirilmesi ve okul yönetimine destek konularında olumlu; etik dışı davranışlar, öğretmenler arasında siyasi kutuplaşma ve iletişim sorunları konularında ise olumsuz etkileri olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Sendikaları, Sendikal Faaliyetler, Sendikaların Etkileri

THE EFFECTS OF UNION ACTIVITIES ON SCHOOLS ACCORDING TO VIEWS OF PRINCIPALS AND TEACHERS

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the positive and negative effects of the unions on schools according to views of school principals and teachers. The data of the study carried out by the phenomenology design of qualitative research methods, were collected through semi-structured interviews. The study group was selected by the criterion sampling technique from the purposive sampling methods and consisted of 28 teachers and 7 principals working in schools in İstanbul and Kocaeli provinces. As a result of the analyzes conducted, the reasons why the participants become union members were determined as; pressure, belonging need, organization need, personal rights, legal support and political view. The reasons why the participants did not want to join the union are listed as; the ineffectiveness of the unions, their perceived political structuring and the discrimination among the teachers. Besides, it was concluded that trade union-activities had positive effects on providing legal support to teachers in schools, improving their personal rights and support for school management, and negative effects on unethical behaviors, political polarization among teachers and communication problems.

Key Words: Education Unions, Union Activities, Effects of Unions

* Bu makale 21-24 Temmuz 2016 tarihinde Liepaja, Latvia düzenlenen "2 nd International Conference on Lifelong Education and Leadership for All (ICLEL 2016)" Konferansında sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

** Kocaeli Üniversitesi, Sosyal bilimler enstitüsü, Eğitim yönetimi ABD doktora öğrencisi, emrullahakcan@gmail.com

*** Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü / Eğitim Yönetimi, spolat@kocaeli.edu.tr

**** Kocaeli Üniversitesi, Sosyal bilimler enstitüsü, Eğitim yönetimi ABD doktora öğrencisi, dincer.olcum@yahoo.com

1.GİRİŞ

Sendika kelimesi çok eski tarihlere dayanmaktadır. Roma ve Yunan kaynakları incelendiğinde, hukuk sistemlerinde kullanılan “syndic” kavramının bir birliği (siteyi) temsil etmekte olan kişileri ifade ettiği görülmektedir. “Syndicat” kavramı ise “syndic” kavramının fonksiyonlarını ve bu fonksiyonların uygulanmasını ifade etmek için kullanılmıştır (Işık, 1962). Günümüzde ise sendika; aynı iş kolunda çalışan işçilerin, işverenlere karşı haklarını almak ve elde ettikleri hakları korumalarını sağlamak için 2012 yılında kabul edilen 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi kanununa göre kurulmuş örgütlerdir (<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6356.pdf>). 1750-1850 yılları arasında İngiltere’de ortaya çıkan daha sonrasında ise Fransa ve Batı Avrupa’dan Amerika’ya yayılan sanayi devrimi ile işçi sınıfı ortaya çıkmıştır (Haydaroğlu ve Erdoğan, 2016; Uçar, 2010). Dünyada sendikalar, bu işçi sınıfının örgütlenip bir baskı grubu oluşturmasıyla gündeme gelmiştir (Kocabaş, 2002). Serim’e (1995) göre, bu baskı grupları, siyasi partiler ile birlikte demokratik yaşamda toplumların karar alma mekanizmalarının üzerinde etki eden önemli araçlardan biridir. Tortop’a (1985) göre sendikalar baskı gruplarından en önemlileridir ve toplumsal karara katılmanın en etkili yolu sendikalar olarak görülmektedir (Akt. Aksu, 1998).

Çalışanların, eğitim alanında da örgütlenmeye başlamasıyla birlikte eğitim sendikaları karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de eğitim alanında ilk örgütlenme II. Meşrutiyet’in 1908 yılında ilan edilmesiyle kurulan Encümeni Muallim Cemiyetidir. Bu cemiyetin hemen arkasından Muhafaza-yı Hukuk-ı Muallimin Cemiyeti (1908) kurulmuştur. Daha sonra, kurulan bu iki dernek birleşerek Cemiyet-i Muallim adını almıştır. Ardından 1911 yılında Mahvel-i Muallimin Cemiyeti; 1913 yılında Muallimler Yurdu, 1916 yılında Millî Talim ve Terbiye Cemiyeti, arkasından da Darulmuallimîn Mezunları Cemiyeti kurulmuştur. Bu cemiyetlerden sonra, öğretmenlik mesleğini korumak, geliştirmek, öğretmenlerin sosyal ve ekonomik durumlarını iyileştirmek adına Atatürk’ün desteği ile 1921 yılında Türkiye Muallimler ve Muallimler Dernekleri Birliği kurulmuştur (Akyüz, 2004; Eraslan, 2012). 1908’de başlayan girişimlerin öğretmenlerin örgütlenmesinde önemli bir yerinin olmasının yanında, bu öğretmen örgütleri yıllarca etkisiz kalmış, kimi zaman asıl işlevini yerine getirememiş, kimi zaman da beklenen etkinliklerini ortaya koyacak ortamları bulamamıştır (Can, 2012).

Meslektaşlarının göstergelerinden birinin mesleki örgütlenme olduğu belirtilir (Tezcan, 1988). Ancak öğretmenliğin yitirilen statüsünün geri kazanılması için yapılanların yetersiz kalması, üyelerine yeterince güven verememesi, siyasal gruplara alet olmaları, gerek ülkenin gerekse de eğitim-öğretim faaliyetlerin ve öğretmenlerin sorunlarına yeterince çözüm bulamamaları, bilimsel çalışma ve yayınlara katkılarının az olması gibi etkenlerden dolayı bu mesleki örgütler yetersiz ve etkisiz görülmektedirler (Akyüz, 1980; Boyacı, 1994; Bursalıoğlu, 2015).

Eğitim sendikaları kamu ve özel sektördeki öğretmen ve diğer çalışanların; iş ve yaşam şartlarını iyileştirmek, geliştirmek ve aralarında dayanışma sağlamak amacıyla kurulmuş sivil toplum örgütleridir. Eğitim sendikalarının genel olarak amacı; üyelerinin ortak ekonomik, sosyal, özlük, mesleki, sendikal hak ve çıkarlarını koruyup geliştirerek, onlara daha saygın bir yaşam düzeyi sağlamayı hedefleyen projeler geliştirmektir (Eraslan, 2012). Fulmer (1983), sendika fonksiyonlarının; ücret arttırımı, çalışma koşullarını düzeltmek, çalışanlara ücret dışında fayda sağlamak, işgöreni korumak, politik güçleri harekete geçirmek, iletişim ve işgörenlerin kişisel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak

olduğunu belirtir (Akt: Aksu, 1998). Genel olarak bu sayılanların yanında eğitim sendikalarına, Türk Milli Eğitim sisteminin uygulamada ortaya çıkan eksiklerin giderilmesi ve iyileştirilmesi, ders programlarının ders kitaplarının ve tüm eğitim faaliyetlerinin, kültürel zenginlikleri kapsayacak şekilde ahlaki, vicdani ve insan hakları açısından bir gereklilik olduğunu savunma fonksiyonu da eklenebilir (Eraslan, 2012). Bu açıdan bakıldığında eğitim sendikalarının genelde eğitim sistemine özelde eğitim sisteminin önemli bir parçası olan okul örgütlerine olumlu etkilerinin olması beklenir.

İlgili literatür incelendiğinde, genelde sendika-siyaset bağlamında araştırmalar yapıldığı görülmektedir. Akgeyik (1994) sendikaların siyasi işlevi nasıl ve neden kullandıklarına odaklanmışken, Haydaroğlu ve Erdoğan (2016) sendika-siyaset ilişkisini tarihsel bir bağlamda ele almıştır. Mahiroğulları (2012) sendikaların siyasetin dışında kalmasının hiçbir şekilde mümkün olmayacağını, amaçladıkları hedeflere ulaşabilmek için siyasal faaliyetlerde bulunması gerektiğini iddia etmektedir. Özaydın ve Han (2014) ise 12 Eylül 2010 tarihinde gerçekleştirilen referandum ile toplu sözleşme hakkı elde eden kamu görevlilerinin sendika tercihlerinde etkili olan faktörleri belirlemeye, özellikle kamu görevlilerinin sosyopolitik kimlikleri ve siyasi görüşleri ile sendika tercihleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı konusuna açıklama getirmeye çalışmıştır.

Sendikalar ile kadın çalışanlar üzerine yapılan araştırmalar da mevcuttur. Alp ve Yenihan (2015) ve Sancar (2008) araştırmalarında, erkek hegemonyasında bulunan sendika örgütlerindeki *kadını* ele almışlardır. Beken (2015) ise kadınların sendikalara katılımlarını etkileyen faktörleri tespit etmeye çalışmıştır. Bu araştırmaya benzer olarak sendika üyesi kadınların, sendikal faaliyetlere ne düzeyde katıldıkları ve sendikal bağlılıkları incelenmiş bunun yanında kadın çalışanların bu sürece aktif katılımlarını engelleyen sosyolojik nedenler tespit edilmeye çalışılmıştır (Köse, 2013). Seçer (2009) kadınların sendikalara yönelik tutumları ile cinsiyet ayrımcılığı algılarının sendika üyesi olma isteğine etkisini incelediği araştırmasında çalışma hayatının dışında olan üniversite öğrencilerini örneklem olarak almıştır.

Bu araştırmalara, sendikal faaliyetlerin eğitimle ilişkisini çeşitli açılardan ortaya koyan araştırmalar da bunlara eklenebilir. Tok (1996) öğretmen ve okul yöneticilerinin sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin nasıl bir mesleki örgütlenme içinde yer almak istediklerini ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Aksu (1998) öğretmenlerin sendikalaşma engellerini araştırmıştır. Dağlı (2013) Kuzey Kıbrıs'ta eğitim bakanlığı, sendikalar, öğretmenler, veliler gibi eğitim paydaşlarının eğitim reformlarına yönelik görüşlerini ortaya koymaya çalışmıştır. Güvenç (2008) Türkiye'de öğretmen sendikacılığı konusunu, Eraslan (2012) ise günümüz öğretmen sendikacılığını ele almıştır. Gemici (2008) doktora tez çalışmasında eğitimde sendika-yönetim ilişkisini odak noktası almıştır.

Her alanda olduğu gibi eğitim örgütlerinde de kendisine yer bulan sendikaların eğitim örgütlerine etkileri ya da gösterdikleri fayda-zarar dengesinin hangi yönde ağırlık kazandığı, hem yöneticiler hem de öğretmenler tarafından farklı açılardan dile getirilmektedir. Bu bağlamda eğitim örgütlerindeki sendikalaşma faaliyetlerinin söz konusu örgütlere ne gibi etkileri olduğunun, sendika kavramının tanımında da belirtildiği gibi "bireylerin haklarını korumak ve bireyleri geliştirmek" adına ne tür faaliyetlerde bulunduğu araştırılması önemli görülmektedir. Bu araştırma ile sendikaların okullardaki olumlu ve olumsuz etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu anlamda yapılan çalışmanın alan yazındaki boşluğu dolduracağı ümit edilmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerine göre sendikal faaliyetlerin okullara etkisini incelemektir. Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 8- Yönetici ve öğretmenlerin sendikaya üye olma nedenleri nelerdir?
- 9- Yönetici ve öğretmenlerin herhangi bir sendikaya üye olmama nedenleri nelerdir?
- 10- Yönetici ve öğretmenlere göre sendikal faaliyetlerin okula olumlu etkileri nelerdir?
- 11- Yönetici ve öğretmenlere göre sendikal faaliyetlerin okula olumsuz etkileri nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseniyle yürütülmüştür. Fenomenoloji, bir olgunun birey ya da grubun deneyimleri doğrultusunda tanımlanmasıdır (Christensen, Johnson ve Turner, 2015). Öğretmen ve yöneticilerin görüş ve deneyimleri doğrultusunda, okullardaki sendikal faaliyetlerin etkilerini ortaya koyabilmek açısından bu yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır.

2.1. Çalışma Grubu

Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği ile seçilmiştir. Bu yöntemde seçim için gerekli olduğu düşünülen kriterler belirlenmekte ve bu kriterlere göre seçilen çalışma grubunun, araştırma evrenini bütün nitelikleri ile temsil edebildiği düşünülmektedir (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Bu bağlamda çalışma grubunun seçiminde kullanılan ölçütler; farklı sendikalara üye olma, cinsiyet, yaş, kıdem ve görev olarak belirlenmiştir. Ayrıca daha derinlemesine bilgi alabilmek amacıyla herhangi bir sendikaya üye olmayan bireylerle de görüşmeler yapılmıştır. Çalışma grubu, İstanbul ve Kocaeli illerindeki okullarda görev yapan 28 öğretmen ve 7 yöneticiden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında, her bir katılımcıya ve sendikalara “İsmail (S10Y)”, Ayşe (A8Ö)” vs. şeklinde takma isim ve kodlar verilmiştir. Bu durum, katılımcılardan birine İsmail takma adının verildiğini ve parantez içindeki ifadelerin (S: Sendikası yok, 10: Mesleki kıdem yılı, Y: Yönetici) anlamına geldiğini gösterir. Aynı şekilde Ayşe, A sendikasına üye, 8 yıllık mesleki kıdemi olan bir öğretmen'dir.

Tablo 1.*Çalışma grubunun özellikleri*

Sıra	Takma İsim	Yaş	Görev	Mesleki Kıdem	Sendika
1	Ahmet	40	Öğretmen	18	C Sendikası
2	Asya	34	Öğretmen	12	C Sendikası
3	Aykut	32	Öğretmen	10	B Sendikası
4	Ayşe	30	Öğretmen	8	A Sendikası
5	Ayşen	23	Öğretmen	1	B Sendikası
6	Cihan	28	Öğretmen	5	B Sendikası
7	Emre	31	Öğretmen	9	C Sendikası
8	Esin	24	Öğretmen	2	Sendikalı Değil
9	Esra	27	Öğretmen	5	Sendikalı Değil
10	Fatih	37	Öğretmen	15	Sendikalı Değil
11	Fatoş	26	Öğretmen	4	Sendikalı Değil
12	Hanife	26	Öğretmen	4	Sendikalı Değil
13	Harun	24	Öğretmen	2	B Sendikası
14	Hasan	59	Yönetici	37	Sendikalı Değil
15	Hüseyin	55	Yönetici	33	B Sendikası
16	İbrahim	31	Öğretmen	9	Sendikalı Değil
17	İsmail	32	Yönetici	10	Sendikalı Değil
18	Mahmut	42	Öğretmen	20	B Sendikası
19	Mehmet	28	Yönetici	6	B Sendikası
20	Mustafa	38	Öğretmen	16	B Sendikası
21	Neslihan	26	Öğretmen	4	B Sendikası
22	Nilüfer	24	Öğretmen	2	Sendikalı Değil
23	Nur	41	Öğretmen	19	B Sendikası
24	Osman	30	Yönetici	8	B Sendikası
25	Recep	32	Öğretmen	10	Sendikalı Değil
26	Selçuk	60	Yönetici	38	A Sendikası
27	Serkan	40	Yönetici	18	Sendikalı Değil
28	Sinan	42	Öğretmen	20	B Sendikası
29	Sinem	28	Öğretmen	6	C Sendikası
30	Yasemin	23	Öğretmen	1	C Sendikası
31	Yasin	23	Öğretmen	1	B Sendikası
32	Yusuf	40	Öğretmen	18	A Sendikası
33	Zafer	38	Öğretmen	16	C Sendikası
34	Zerrin	45	Öğretmen	23	A Sendikası
35	Zeynep	29	Öğretmen	7	C Sendikası

2.2. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmaya katılan kişilere sorulması planlanan sorular önceden hazırlanır. Araştırmacı, görüşmenin gidişatına göre yeni sorularla kişilerin daha ayrıntılı yanıtlar vermesini sağlayabilir (Türnüklü, 2000). Bu görüşmeler sayesinde katılımcıların deneyimi, tutumu, düşünceleri, olaylara karşı yorumu ve zihinsel algıları gibi gözlenemeyen verileri anlamaya çalışılır (Yıldırım ve

Şimşek, 2013). Bu bağlamda yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanmış ve katılımcıların cinsiyet, okuldaki görevi, mesleki kıdem ve sendikal üyelik ile ilgili kişisel bilgilerinin yanında, okulda yürütülen sendikal faaliyetlerin etkilerini anlamak için görüşmelerde katılımcılara aşağıdaki sorular yöneltilmiştir:

1. Herhangi bir sendikaya üye misiniz?

1a. Soruya cevap Evet ise “Neden bir sendikaya üye olma ihtiyacı duyduunuz?”

1b. Soruya cevap Hayır ise “Herhangi bir sendikaya üye olmamanızın nedenleri nelerdir?”

2. Sizce sendikaların okula etkileri nelerdir?

2a. Okula olumlu etkileri nelerdir?

2b. Okula olumsuz etkileri nelerdir?

2.3. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen verilerinin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bu teknikte birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilir ve okuyucunun anlayabileceği şekilde düzenlenerek yorumlanır. İçerik analizi tekniği; a) verilerin kodlanması, b) temaların bulunması c) kodların ve temaların düzenlenmesi, d) bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamalarından oluşur (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu bağlamda elde edilen veriler çözümlenerek kodlanmış ardından kategori ve temalar oluşturulmuştur.

3. BULGULAR

Sendikaların okul ortamına olumlu ve olumsuz etkilerini belirlemek amacıyla öğretmen ve yöneticilerle yapılan görüşmeler sonucu elde edilen bulgular sınıflanarak aşağıda sunulmuştur. Bu bağlamda öğretmenlerin sendikalara üye olma ya da olmak istememe nedenleri ile sendikaların olumlu ve olumsuz etkileri keşfedilmeye çalışılmıştır.

3.1. Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olma Nedenleri

Öğretmenlerin herhangi bir sendikaya üye olma nedenlerine ilişkin yapılan görüşmeler sonucu elde edilen bulgular, oluşturulan temalar doğrultusunda aşağıda sunulmuştur.

Öğretmenler sendikalara arkadaş ya da yönetici baskısı nedeniyle üye olmaktadır: Yapılan görüşmeler sonucu arkadaş ya da yönetici baskısının sendikalara üye olma kararında etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda katılımcılar, arkadaşlarını kıramadıkları ya da yöneticilerinin kendi sendikasına üye olması yönündeki telkinlerinin etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin bazı görüşler aşağıda sunulmuştur.

Ayşen (B1Ö): Açıkça söylemek gerekirse sendikaya üye olmam biraz okul müdürüm sayesinde oldu. Göreve başladım başlayalı gel seni sendikalı yapalım, bak faydası olur, imkânlarından yararlanırsın gibi sürekli telkinlerde bulundu. Yani çok üstüme geldi. Ben de sonunda kabul ettim.

Emre (C9Ö): Aslında ben sendikalı olmayı filan düşünmüyordum. Çok sevdiğim ailece de görüştüğümüz bir arkadaşımın ricasını kıramadığım için sendikalı oldum.

Cihan (B5Ö): Kıdemli bir öğretmenin tavsiyesi ile üye oldum. Bilinçli olarak değil yani.

Öğretmenler aidiyet ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla sendikalara üye olmaktadır: Sendikalara üye olan eğitim çalışanlarından bazıları bir sosyal gruba ait olma, kendini yalnız hissetmeme gibi nedenlerle sendikalara üye olduklarını ifade etmişlerdir. Aidiyet ihtiyacına vurgu yapan bazı görüşler aşağıdaki gibidir.

Ahmet (C18Ö): ... benim gibi düşünen insanlarla bir aradayım. Belki yalnız olmadığım düşüncesi beni rahatlatıyordur, bilemiyorum. Sendikalı olmamın başka nedeni yok sanırım.

Yasin (B1Ö): Aidiyet duygusu tamamen. Yani bir gruba ait olmak kendimi daha rahat hissetmemi sağlıyor.

Öğretmenler mesleki olarak örgütlenme amacıyla sendikalara üye olmaktadır: Yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerden bazılarının birlikte bir güç oluşturacakları, karşılaşılan ortak problemleri çözüme kavuşturabilecekleri ya da birey olarak ulaşmakta zorlandığı üst yönetime örgütlü bir şekilde daha kolay ulaşabilecekleri düşünceleriyle sendikalara üye oldukları yönünde görüş bildirmişlerdir. Konuya ilişkin görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

Ayşe (A8Ö): Herhangi bir hak arayışında birlik olmak ve örgütlü hareket etmek adına bir sendikaya üyeyim.

Yasemin (C1Ö): Hakların bir güç halinde birlikte daha iyi savunulacağını düşündüğüm için bu sendikaya üye oldum.

Ayşen (B1Ö): Sendikaya üye olmamın sebebi kişisel olarak ulaşamayacağım makamlarda isteklerimizin bir teşkilat yoluyla dile getirilmesinin daha uygun olduğunu düşünmem.

Mahmut (B20Ö): Sendikal yapının birlikten kuvvet doğar felsefesini içermesi nedeniyle sendikalı oldum.

Öğretmenler özlük haklarının korunması ve geliştirilmesine katkı sağlayacağını düşündükleri için bir sendikaya üye olmaktadır: Katılımcıların büyük çoğunluğu özlük haklarının korunması ve iyileştirilmesini sağlayacağını düşündükleri için bir sendikaya üye olma ihtiyacı hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bu konuda öğretmen ve yöneticiler özellikle ücret konusunda sendikaların eğitimcilere çeşitli kazanımlar sağladıkları düşüncesindedirler. Sendikalı olma nedenlerini özlük haklarıyla ilişkilendiren görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

Yusuf (A18Ö): Sendikaların özlük, sosyal, ekonomik haklarını savunmak, korumak ve geliştirmek amacıyla beni temsil ettiğini düşünüyorum. Bu yüzden üye oldum.

Osman (B8Y): Güçlü bir sendika ile özlük haklarımızın daha da iyileştirileceğini düşündüğüm için B sendikasına üye oldum.

Harun (B2Ö): Sendikalar toplu görüşmelerde maaşlar, ekdersler gibi özlük haklarımızı savunduğu için üye olmak istedim.

Öğretmenler yaşanabilecek sorunlarda kendilerine destek sağlanacağını düşündükleri için sendikalara üye olmaktadır: Yapılan görüşmelerde katılımcıların bazıları herhangi bir haksızlığa uğradıklarında ya da yasal bir sorun yaşadıklarında kendilerine destek olacağını düşündükleri için bir sendikaya üye olduklarını ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin görüşlerden bazıları aşağıdaki gibidir.

Zeynep (C7Ö): Zaman zaman devlet kurumlarında yaşadığımız problemlerin çözümünde destek alabilmek için sendikalı oldum.

Zerrin (A23Ö): Okul ortamında idarecilerle ya da başkalarıyla yaşanan problemlerin çözümünde yardım alabilmek ve yanlış uygulamalara tepkimi koyabilmek için sendikalı oldum.

Öğretmenler siyasi görüş bakımından kendilerine yakın hissettikleri sendikalara üye olmaktadır: Yapılan görüşmelerde katılımcıların büyük kısmı Türkiye’deki öğretmen sendikalarının siyasi ve ideolojik bir yapıda olduğu yönünde fikir beyan etmişlerdir. Öğretmen ve yöneticilerin bazılarının kendi siyasi görüşüne yakın hissettikleri sendikalara üye olmayı tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Konuya ilişkin bazı öğretmen ve yönetici görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

Selçuk (A38Y): Benim siyasi görüşümü yansıttığı için sendikaya üye oldum...

Zafer (C16Ö): Sendikalar siyasi birer oluşum bence. Üyesi olduğum sendika da benim siyasi görüşümü ve ideolojimi yansıtıyor.

Yukarıda elde edilen veriler ışığında katılımcıların sendikalara üye olma nedenleri şekil 1’de özetlenmiştir. Bu bağlamda öğretmen ve okul yöneticilerinin sendikalara üye olma nedenleri, baskı, aidiyet ihtiyacı, örgütlenme isteği, özlük hakları, yasal destek ve siyasi görüş olmak üzere altı tema altında toplandığı görülmektedir

Şekil 1. Katılımcıların Sendikalara Üye Olma Nedenleri

3.2. Öğretmenlerin Sendikalara Üye Olmak İstememe Nedenleri

Öğretmenlerin herhangi bir sendikaya üye olmak istememe nedenleri; etkisizlik, ayrımcılığa sebep olma ve siyasi yapılanma olmak üzere üç tema altında toplandı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenler sendikaları etkisiz buldukları için üye olmak istememektedirler: Yapılan görüşmeler sonucu katılımcılardan bazıları, sendikaları öğretmenlerin haklarını savunma

da yetersiz ve etkisiz bulduklarını bu yüzden herhangi bir sendikaya üye olmayı gereksiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Sendikaların etkisizliğini vurgulayan bazı görüşlere aşağıda yer verilmiştir.

Recep (S10Ö): Bence sendikaların öğretmenlerin haklarını korumakta hiçbir etkileri yok. Öğretmenlerin lehine bir kazanım elde ettiklerini düşünmüyorum. En basitinden toplu görüşmelerde ya masayı terk ediyorlar ya da hükümetin her söylediğini onaylıyorlar. Gereksizler bence.

Hanife (S4Ö): Mevcut sendikaların ihtiyaca cevap vermediğini düşünüyorum. Memurların haklarını savunmada yetersizler bence.

İsmail (S10Y): Sendikaların tek işi yönetici atamaları olmuş. Başka bir işleri yok. Faydasız buluyorum sendikaları.

Öğretmenler ayrımcılığa sebep olduğu için sendikalara üye olmak istememektedirler: Katılımcılardan bazıları sendikaların öğretmenler arasında ayrımcılığa sebep olması, öğretmenlerin siyasi olarak fişlenmesine sebep olması ya da tarafsız kalmak istedikleri için herhangi bir sendikaya üye olmak istemediklerini ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin bazı görüşler aşağıda sunulmuştur.

Hasan (S37Y): Yönetici olmam sebebiyle hiçbir sendikaya üye olmadım. Tüm öğretmenlerime ve sendikalara eşit mesafede olmam gerektiğini düşünüyorum. Bence mevcut sendikal sistemde yöneticilerin sendikalı olması etik değil.

Esin (S2Ö): Ben hiçbir sendikaya üye olmayı düşünmüyorum. Sendikalar bence insanların siyasi görüş bakımından fişlenmesine sebep oluyor.

Fatoş (S4Ö): Sendikalı olmadım çünkü sendikalar ayrımcılığa, adam kayırmacılığa sebep oluyor. Müdürle aynı sendikadaysan işlerin kolaylaşıyor. Farklı sendikadaysan zorlaşıyor filan...

Öğretmenler sendikaların siyasi bir yapılanma olduğunu düşündükleri için üye olmak istememektedirler: Herhangi bir sendikaya üye olmayan katılımcıların büyük çoğunluğu sendikaları siyasi bir yapılanma olarak algılamakta ve bu yüzden sendikalara üye olmaktan kaçınmaktadırlar. Sendikaların siyasi yönüne vurgu yapan görüşlerden bazıları aşağıdaki gibidir.

Esra (S5Ö): Sendikaların abartılı bir şekilde siyasi olduklarını düşünüyorum. Sendikalar öğretmenlere fayda sağlamaya çalışmak yerine siyasi show yapıyorlar bence.

Fatoş (S4Ö): Sendikaların siyasi grupları temsil ettiğini düşünüyorum. Sadece sayım zamanları okulları ziyaret ediyorlar. Onlar için öğretmenler sadece sayıdan ibaret. Hak arama, şartları iyileştirme filan hep hikâye.

Elde edilen veriler doğrultusunda Okul yöneticisi ve öğretmenlerin sendikalara üye olmama nedenleri şekil 2’de özetlenmiştir.

Şekil 2. Katılımcıların Sendikalara Üye Olmak İstememe Nedenleri

3.3. Sendikaların Olumlu Etkileri

Öğretmen ve yöneticilerle yapılan görüşmeler sonucunda sendikaların olumlu etkilerine ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

Sendikalar öğretmenlerin yaşadığı problemlerde yasal destek sağlamaktadır: Yapılan görüşmeler sonucunda katılımcılar okulda yaşanabilecek herhangi bir sorunun sendikalar aracılığıyla yasal zemine taşınması ve bu konuda üyelerine destek vermesinin sendikaların olumlu katkılarından biri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Konuya ilişkin görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

Asya (C12Ö): Birçok konuda bilgi sahibi olmamızı, haklarımızın neler olduğunu ve bunları nasıl korumamız gerektiği konusunda yardımcı oluyorlar. Bir sorun yaşamamız halinde ücretsiz avukat sağlayabiliyorlar.

Yusuf (A18Ö): Çalışanları hakları konusunda bilinçlendirmeleri ve yaşanan problemlerde yasal destek sağlamalarını sendikaların olumlu etkileri olarak görüyorum.

Sendikalar okul yönetimine yardımcı olmaktadır: Yapılan görüşmelerde bazı yöneticilerin sendikaların nüfuzundan faydalanmanın okulun yönetsel işlerini kolaylaştırdığı yönünde fikir bildirmişlerdir. Sendikaların okul yönetimine olumlu katkılarını vurgulayan görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

Mehmet (B6Y): Bence sendikamın okula en önemli katkısı işlerimizi kolaylaştırması. Mesela okulun bir ihtiyacı olduğunda sendikadan tanıdığı olan birilerini bulup ücretsiz ya da uygun bir fiyata işimizi yaptırabiliyoruz...

Hüseyin (B33Y): Okulun bazı işlerini görmeye sendikalardan faydalanabiliyoruz. Belediyeden yardım almamız gerektiğinde biz bireysel olarak gittik mi bizimle pek ilgilenmiyorlar ama sendika temsilcisiyle gittik mi farklı oluyor. Bütün kapılar açılıyor.

Sendikalar öğretmenlerin özlük haklarını iyileştirmeye çalışmaktadır: Sendikaların olumlu etkilerinden birinin de öğretmenlerin özlük haklarını iyileştirmesi olarak ifade edilmiştir. Konuya ilişkin görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

Sinan (B20Ö): Sendikaların en olumlu katkısı öğretmenlerin özlük haklarını savunması bence. Mesela öğretmenler arasındaki ek ders adaletsizliğini düzeltmeye çalışıyorlar, nöbet için ek ders alabiliyoruz bunun gibi olumlu etkileri var.

Aykut (B10Ö): Özlük haklarımızı savunuyorlar. Maaşlar, izinler gibi konularda çeşitli kazanımlar sağlıyorlar...

Sendikaların diğer olumlu etkileri: Sendikaların, herhangi bir temaya dâhil edilemeyen; yönetici atamalarında pozitif ayrımcılık ve öğretmenlere farklı bakış açıları kazandırma olmak üzere iki olumlu etkisi daha olduğu ifade edilmiştir. Bu görüşler aşağıda sunulmuştur.

Osman (B8Y): Üyesi olduğum sendika yönetici atamalarında pozitif ayrımcılık gibi bir olumlu etkisi var bence.

Mustafa (B16Ö): Bence okulda farklı sendikalardan insanların bulunması iyi bir şey. Böylece farklı fikirler tartışılıyor, yeni bakış açıları kazandırabiliyor insana.

Öğretmen ve yöneticilerle yapılan görüşmelerde sendikaların okula olumlu etkileri; yasal destek, yönetime katkı, özlük haklarının iyileştirilmesi ve diğer etkiler olmak üzere dört tema altında toplanmıştır. Görüşme sonuçları şekil’3 te özetlenmiştir.

Şekil 3. Sendikaların Olumlu Etkileri

3.4. Sendikaların Olumsuz Etkileri

Öğretmen ve yöneticilerle yapılan görüşmelerde sendikaların okula olumsuz etkileri, etik dışı davranışlar, kutuplaşma ve iletişim sorunları olmak üzere üç tema altında toplanmıştır. Sendikaların olumsuz etkilerine ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

Sendika üyeliği etik dışı davranışlarla karşılaşılmasına neden olabilmektedir: Yapılan görüşmeler sonucunda sendika üyeliğinin öğretmenler arasında ayrımcılık ve kayırmacılık yapılması, yöneticilerin öğretmenlere baskı yapması, kural dışı davranışlarda bulunulması ve çıkar sağlama gibi çeşitli etik dışı davranışlara neden olabildiği ifade edilmiştir. Konuya ilişkin bazı görüşler aşağıda sunulmuştur.

Sinem (C6Ö): Öğretmenler üye oldukları sendikalara göre fişleniyorlar bence. Eğer müdürle aynı sendikadan değilseniz size yönelik baskılar ve adil olmayan davranışlarda bulunabiliyor mesela. Bunun tam tersi kendi yandaşlarına da kayırmacılık yapıyorlar.

Nilüfer (S2Ö): Sendikaların desteklediği bazı idareciler haksızlık yapabiliyorlar, ne bileyim mesela yönetmelikleri bazılarına uygularken bazılarına karşı çok esnek olabiliyorlar.

Serkan (S18Y): İnsanlar menfaatleri icabı sendikalara üye oluyorlar. İşin kötüsü o sendikaya üye olmayanların işleri görülüyor ya da zorlaştırılıyor. İnsanları yasal haklarını elde edebilmek için kendi sendikalarına üye olmak zorunda bırakıyorlar.

Sendika üyeliği öğretmenler arasında kutuplaşmalara neden olabilmektedir: Yapılan görüşmelerde farklı sendikalara üye öğretmenler arasında çeşitli kutuplaşmalar ve bölünmeler olabildiği yönünde görüş bildirilmiştir. Bu görüşlerden bazıları aşağıdaki gibidir.

İbrahim (S9Ö): Sendikalar bence okulda öğretmenleri bölmekten, siyasi olarak gruplara ayırmaktan başka bir işe yaramıyor...

Fatih (S15Ö): Sendikalar öğretmenlerin birlik beraberliğine zarar veriyor bence. İnsanları kutuplaştırıyor. Biz birlik olmadığımız için de haklarımızı koruyamıyoruz, yeni haklar elde edemiyoruz.

Sendika üyeliği öğretmenler arasında iletişim sorunlarına sebep olabilmektedir: Sendikaların öğretmenler arasında iletişim sorunları yaşanmasına, önyargılı davranışlara ve çatışmalara neden olabildiği katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Konuya ilişkin bazı görüşler aşağıda sunulmuştur.

Neslihan (B4Ö): Sendikalar insanların birbirlerine önyargı ile yaklaşmasına sebep oluyor. Bu durumda okulda bir güvensizlik ortamı oluyor. İnsanlar arasında huzursuzluğa zaman zaman da tartışmalara sebep olabiliyor.

Nur (B19Ö): Öğretmenler odasında bazen hararetili tartışmalara neden oluyor. Farklı sendikalardan öğretmenler siyasi tartışmalara giriyorlar. Bazen işin dozu kaçıp tatsızlıklara neden olabiliyor.

Yapılan görüşmeler sonucu elde edilen bulgular şekil 4'te özetlenmiştir. Bu bağlamda sendikal faaliyetlerin okula olumsuz etkileri, etik dışı davranışlar, kutuplaşma ve iletişim sorunları olmak üzere üç tema altında toplanmıştır.

Şekil 4. Sendikaların Olumsuz Etkileri

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada öğretmenlerin sendikalara üye olma ve üye olmak istememe nedenleri ile sendikaların olumlu ve olumsuz etkileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda çeşitli sendikalara üye olan ve üye olmayan öğretmen ve yöneticilerle görüşmeler yapılmış ve elde edilen bulgular sendikalara üye olma nedenleri, sendikalara üye olmama nedenleri, sendikaların olumlu etkileri ve sendikaların olumsuz etkileri olmak üzere dört ana başlık altında değerlendirilmiştir.

Eraslan (2012), eğitim sendikalarının amacının, üyelerinin ortak ekonomik, sosyal, özlük, mesleki hak ve çıkarlarını korumak olduğunu belirtir. Aynı zamanda Izgar, Ertekin ve Deniz (2009), sendika üyesi çalışanların kendilerini üye olmayanlara göre daha güvende hissetmeleri, ekonomik ve sosyal haklarına yönelik taleplerde bulunabilmeleri gibi etkenlerin sendikalı çalışanların işdoyumlarını artırdığı belirtmektedir. Bu bulguların araştırma kapsamında oluşturulan temalar ile uyumlu olduğu düşünülmektedir. Yapılan görüşmelerde herhangi bir sendikaya üye olan öğretmenlerin genel anlamda mesleki örgütlenmenin getirilerinden yararlanmak istedikleri için üye oldukları söylenebilir. Ancak öğretmenlerin bir kısmının başlarına olumsuz bir olay gelmesi veya bir haksızlığa uğrama korkusu içinde oldukları ve böyle bir durumda yalnız kalmamak, destek bulabilmek amacıyla sendikalara üye olduklarını ifade etmişlerdir. Tok (1996), öğretmenlerin ve yöneticilerin mesleki örgütlenmeye ilişkin görüşlerini araştırdığı çalışmada, üyelerin gerek mesleğe yönelik gerekse de meslek dışı bilgilerini, deneyimlerini, karşılaştıkları sorunların çözüm yolunu paylaşabilecekleri yönetici ve öğretmenlerin bulunduğu ortama sahip olmak için örgütlendikleri sonucuna ulaşmıştır. Bir diğer üye olma nedeni ise sendikaların savunduğu değerler ile kendi siyasi görüşlerinin örtüşmesi olarak ifade edilmiştir. Araştırmalar, siyasi eğilimin sendika

tercihinde birincil derecede etken olduğunu ortaya koymuştur (Akgeyik, 1994; Gemici, 2008; Köse, 2013; Özaydın ve Han, 2014).

Sendikalara üye olmak istemeyen katılımcıların en çok şikâyetçi oldukları durum, sendikaların siyasi bir yapıya sahip olduklarını düşünmeleridir. Bu bağlamda katılımcıların sendikaların siyasi bir yapılanma olduğu görüşünde birleştikleri söylenebilir. Bu durum bazı öğretmenleri sendikalara üye olmaya teşvik ederken bazılarını sendikalardan uzaklaştırmaktadır. Sendikalara üye olmak istemeyen öğretmenler ayrıca sendikaların etkisizliği aralarında dayanışmanın olmayışı ve öğretmenler arasında ayrımcılığa sebep olması nedeniyle sendikalara olumsuz bakmaktadırlar. Herhangi bir sendikaya üye olmayan öğretmenler sendikaların kazanımlar sağlamada ve öğretmenlerin haklarını savunmakta yetersiz olduğunu düşünmektedir. Yasan'a (2012) göre, eğitim çalışanlarının büyük çoğunluğunu, eğitim sendikalarını yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Boyacı (1994), sendikalaşmanın önündeki engelleri, öğretmenlerin hâlihazırdaki eğitim sendikalarına güvenmeme, bu sendikaların yetersiz kalması ve karşılaşılan sorunları çözeceğine olan inancın bulunmaması, eğitim alanında birçok sendikal örgütün kurulması ve bu örgütler arasında dayanışmanın yetersizliği gibi nedenleri sıralamaktadır. Bu açıdan bakıldığında araştırma sonuçları bu çalışmayla uyumlu görülmektedir. Gemici (2008), bir sendika üyesi olmayan öğretmenlerin üye olmayışlarına ilişkin en önemli beş etken arasında, aynı iş kolunda çok sayıda sendikanın kurulmuş olması ve aralarında dayanışma olmaması, sendikacılığa yeterince güven duymama faktörlerini sıralamaktadır. Bu bağlamda araştırma sonuçları bu araştırma ile paralellik göstermektedir. Bu durumu genellikle toplu görüşmelerde sendikaların sergiledikleri tutumlar ile ilişkilendirdikleri görülmüştür. Genel olarak değerlendirildiğinde sendikaların öğretmen haklarını savunmada daha aktif olmaları beklendiği söylenebilir. Ayrıca sendikaların ayrıştırıcı değil birleştirici bir rol üstlenmesi ve öğretmenlerin kazanımları konusunda birleşmelerinin öğretmenlerin yararına olacağı yönünde görüş bildirilmiştir.

Sendikaların olumlu ve olumsuz etkileri değerlendirildiğinde, sendikalara üye olma ve olmama sebepleriyle yakın ilişkili olduğu görülmektedir. Sendikalara üye olmayı tercih eden bireyler, olumlu bir perspektiften bakarken, üye olmayan bireyler daha çok sendikaların olumsuz etkilerine odaklanmaktadırlar. Bu bağlamda sendikaların öğretmenlerin özlük haklarının korunması, yaşanabilecek sorunlarda yasal destek sağlaması, yönetim işlerine yardımcı olması gibi olumlu etkilere sahip olduğu görülmektedir. Latin Amerika'daki öğretmen sendikalarının eğitime katkısının araştırıldığı bir çalışmada sendikaların eğitim politikalarına ve öğretmen yetiştirme konularında aktif oyuncu oldukları, kaliteli eğitimi ve profesyonelleşmeyi teşvik ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Gindin ve Finger, 2013). Bu açıdan bakıldığında ülkemizde sendikaların eğitime katkısı daha çok bireysel, yurtdışında ise daha çok toplumsal katkı çerçevesinde değerlendirildiği söylenebilir. Yapılan görüşmelerde sendikaların olumlu etkisi olarak "yönetici atamalarında pozitif ayrımcılık yapılması" şeklinde bir görüş ifade edilmiştir. Ancak basında ve sosyal medyada çıkan haberlerde yönetici atamalarında adil olmayan ve etik dışı davranışların olduğu savunulmakta, bu konuda çeşitli yönetmelik hükümlerinin veya atamaların iptali gibi idari davalar açıldığı bilinmektedir. Bu bağlamda pozitif ayrımcılık ifadesinin, atamalarda bir ayrımcılık yapıldığının göstergesi olduğu söylenebilir. Bu ayrımcılık bazı katılımcılar tarafından olumlu algılanmasına rağmen, büyük bir çoğunluk için eşitliği ve liyakati ortan kaldıran bir durumdur.

Araştırmaya katılan tüm öğretmen ve yöneticiler sendikaların okullarda kutuplaşmaya neden olduğu konusunda birleştikleri görülmektedir. Bunun nedeni ise sendikaların bir meslek örgütlenmesi değil siyasi birer oluşum olduğunun düşünülmesidir. Aynı zamanda sendikaların sahip oldukları siyasi görüşlerin kimi zaman çatışmacı eksenden beslendiği ve uzlaşmaz bir tavra sahip olduğu da bilinmektedir (Özaydın ve Han, 2014). ABD’de büyük ölçüde 1960’lardan sonra örgütlenmeye başlayan (Hoxby, 1996) öğretmen sendikaları, genel olarak kamu maliyetlerini arttırıp eğitimde kaliteye artı değer katmadığı için baskı grupları tarafından suçlamakla birlikte bu baskı grupları okullardaki sendikal etkiyi tam olarak kabul etmemektedirler (Coulson, 2010). Bu bağlamda ülkemizdeki sendikal faaliyetlerin eğitime olumlu etkilerinde olduğu gibi olumsuz etkilerinde de toplumsal etkiden ziyade bireysel etkilere odaklandığı söylenebilir.

İnsanlar bir sendikaya üye olduklarında, o sendikada baskın olan siyasi görüşe sahip olduğunun düşünülmesi, kendilerine yönelik önyargılı bir tutum sergilenmesi, çeşitli baskılarla karşılaşması gibi endişelere sahiptir. Sendikaların okullarda ayrımcılığa ve kayırmacılığa neden olması bir diğer olumsuz etki olarak nitelendirilmektedir. Özellikle okul yöneticisi ile farklı sendikalardan olan öğretmenlerin bu tür davranışlarla karşılaştıkları görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin motivasyonlarını ve performanslarını olumsuz etkileyebilir. Nitekim örgütsel adaleti sağlamak yöneticilerin en temel görevlerinden biridir. Aksi halde işgörenlerin işe karşı tutumları, iş doyumu düzeyleri, örgütsel bağlılıkları ve örgütsel vatandaşlık davranışlarında düşüş gözlenebilir. Kişinin işindeki davranışlarını, işi ile ilgili tutumu belirler. İşgörenlerin tutumları iş davranışlarını etkilediği için, işgörenin işe ve iş ortamının değişkenlerine karşı tutumu önemli olmaktadır (McCormick ve Tiffin, 1974; Akt: Izgar, Ertekin ve Deniz, 2009). Sendikaların ayrımcılığa sebep olması öğretmenlerin kutuplaşmalarına ve bunun sonucu olarak da iletişim problemleri ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Farklı sendikalara üye öğretmenlerin aralarında siyasi veya sendikal tartışmaların büyüyerek okullarda ciddi sorunlara yol açabildiği ifade edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akgeyik, T. (1994). Sendika-siyaset ilişkisi. *Kamu-iş, (Ocak)*, 77-89.
- Aksu, A. (1998). Öğretmenlerin sendikalaşma engelleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(9)*, 24-30.
- Akyüz, Y. (1980). Öğretmen örgütlenmesi: Türkiye, Fransa, İsviçre'de ve uluslararası düzeyde: Kuruluşlar, etkinlikler, sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi yayınları, No:86*. Ankara.
- Alp, E. ve Yenihan, B. (2015). Değişen sendikal anlayış ve sendika-kadın ilişkisine eleştirel bir yaklaşım. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 6(11)*, 125-148.
- Beken, H. G. (2015). Kadınların sendikal katılımını etkileyen faktörlerin incelenmesi. *HAK- İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 4(9)*, 157-179.
- Boyacı, H. (1994). *Öğretmenlerin mesleki örgütlenmeye ilgilerinin düzeyi ve bu ilgi düzeyinin etkenleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bursalioğlu, Z. (2015). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış. (19.Baskı)*. Ankara: Pegem A yayıncılık.
- Can, N. (2012). Öğretmenlerin örgütlenmeye aktif katılımının engelleri. *Turkish Journal of Education, 1(1)*, 12-20.
- Christensen, L. B., Johnson, R. B., & Turner, L. A. (2015). *Araştırma yöntemleri. Desen ve analiz.*(A. Aypay, Çev. Ed.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Coulson, A. J. (2010). The effects of teachers unions on american education. *Cato journal, 30(1)*, 155-170.
- Dağlı, G. (2013). Kuzey Kıbrıs'ta eğitim bakanlığı, öğretmen, veli ve sendika yöneticilerinin eğitim reformlarına yönelik görüşleri ile ilgili olarak karşılaştırmalı durum çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 13(1)*, 119-135.
- Eraslan, L. (2012). Günümüzde öğretmen sendikacılığının değerlendirilmesi. *21.Yüzyılda Eğitim ve Toplum, 1(1)*, 59-72.
- Gemici, Y. (2008). *Eğitimde sendika-yönetim ilişkileri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Gindin, J. ve Finger, L. (2013). Promoting education quality: The role of teachers' unions in Latin America. *Education for All Global Monitoring Report, 2013/4*. <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002259/225931E.pdf>
- Güvenç, S. (2008). Türkiye'de öğretmen sendikacılığı ve İlk-Sen. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi, 6(22)*, 164-187.
- Haydaroğlu, C. ve Erdoğan, H. (2016). Türkiye'nin sosyal ve ekonomik yapısındaki dönüşümünde sendika-siyaset ilişkisi. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, 2(2)*, 38-46.
- <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6356.pdf>, erişim tarihi: 17/05/2017, 19:20.
- Hoxby, C. M. (1996). How teachers' unions affect education production. *The Quarterly Journal of Economics, 111(3)*, 671-718.
- Işık, R. (1962). *Sendika hakkının tanınması ve kanuni sınırları*. Ankara: AÜHF Yayınları.
- Izgar, H., Ertekin, A. L. ve Deniz, M. E. (2009). Aynı işkolunda çalışan sendikalı ve sendikasız işgörenlerin işdoymu. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, (28)*, 105 -114.

- Kocabaş, F. (2002), Küreselleşme Sürecinde İşveren Sendikalarında Yeniden Yapılanma Gerekçesi, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 39-60.
- Köse, P. (2013). *Sendika üyesi kadınların sendikal faaliyetlere katılım düzeyi ve bunu etkileyen sosyolojik faktörler (Afyonkarahisar eğitim sendikaları örneği)* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Mahiroğulları, A. (2012). Sendika-siyaset ilişkisinin teorik çerçevesi ve günümüzdeki düzeyi. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 1(2), 8-23.
- Özaydın, M. M. ve Han, E. (2014). Sendika üyesi kamu görevlilerinin "sendika-siyaset" ilişkisine yönelik yaklaşımları üzerine bir alan araştırması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(2), 57-73.
- Sancar, S. (2008). Türkiye’de kadınların siyasal kararlara eşit katılımı. *Toplum ve Demokrasi*, 2(4), 173-184.
- Seçer, B. (2009). Kadınların sendikalara yönelik tutumları ile cinsiyet ayrımcılığı algılarının sendika üyesi olma isteğine etkisi. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 23(4), 27-60.
- Serim, B. (1995). *Kamu görevlilerinin örgütlenmesinde hukuksal boyut*. Ankara: Öteki yayınevi.
- Tavşancıl, E. & Aslan, E. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Tezcan, M. (1988). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Bilim yayınları.
- Tok, T. N. (1996). Okul yöneticileri ve öğretmenlerin mesleki örgütlenmeye ilişkin görüşleri. *Mesleki Örgütlenme*, 2(1), 609-630.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6(4), 543-559.
- Uçar, Z. (2010), *Türkiye’de Siyasal Dönüşüm Işığında Sendikal Hakların Gelişim Dinamikleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Yasan, T. (2012). İlköğretim okulu yöneticilerinin ve öğretmenlerinin sendikalara ilişkin görüşlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi: Malatya il merkezi örneği. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1), 271-293.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.(2013). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (9.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Unions are defined as associations established in conformity with the laws in order to preserve the business, earning, social and cultural benefits of the employees or employers separately, to provide them with new rights and to enhance their existing rights. In literature, attitudes towards the unions are indicated to be one of the most significant variables that influence the desire for becoming a member of a union. Political and social attitudes and the attitudes towards the unions and employers were claimed to be related to being a member of a union, and these were studied in researches. Researches show that; union beliefs often have deep roots, and once they have been planted, they do not change easily. Researches also underline the significance of these beliefs and they claim them to play a key role in shaping the relevant attitudes of a person throughout his/her life. This is because; general attitudes towards the unions are formed under the influence of significant sources such as the family and the social class. Expectations of individuals from the unions may affect their attitude towards these. Just like in every other area, in education too, the administrators and teacher have different ideas about the effects of the unions on educational institutions or whether their benefits or harms are more obvious. The first organization in the field of education in Turkey was established with the name of "Encümeni Muallim" in 1908. In 1921, the Teachers Associations of Turkey was founded with the support of Atatürk in order to protect and develop the teaching profession and to improve the social and economic conditions of teachers. In addition to having an important place in the organization of teachers, initiatives started in 1908, these teacher organizations have been ineffective for many years and have not found the environments where they sometimes failed to fulfil their original function and sometimes put forth their expected activities. Educational unions are non-governmental organizations established to improve and improve the working and living conditions of public and private sector teachers and other employees and to provide solidarity among them. The overall aim of educational unions is; To develop projects that protects and improves the common economic, social, personal, professional, trade union rights and interests of their members and aim to provide them with a more respectable level of life. With respect to that, it is deemed to be important to investigate the effects of the union activities of educational institutions and to see what kind of activities they offer in order to protect the rights of individuals and to improve these individuals, as also expressed in its definition. This paper intends to analyse the positive and negative effects of the unions at schools.

2. Method

The research was carried out by making use of the phenomenology method, which is among the qualitative research methods and the research data was collected through semi-structured interviews. This method has been used in order to reveal the effects of the union activities in schools in the direction of the opinions and experiences of the teachers and do principals. In this method, the criteria considered to be necessary for selection are determined and according to these criteria, it is considered that the selected study group can represent the research universe with all qualifications. The criterions sampling technique, which is among the purposeful sampling methods, was used to select the study

group that consists of 28 teachers and 7 principals working at schools in Istanbul and Kocaeli.

The following questions were searched in this research:

1. Why do principals and teachers become members of the trade union?
2. Why don't do principals and teachers want to be members of any trade union?
3. What are the positive effects of trade union activities in the school according to do principals and teachers?
4. What are the negative effects of trade union activities in the school according to do principals and teachers?

3. Findings, Discussion and Results

When people are members of a trade union, they have some concerns. For example, it is thought that people share the union's dominant political view, they are confronted by a prejudiced attitude and various pressures etc. Another negative effect is that it causes discrimination and favouritism in schools. This can negatively affect teachers' motivations and performances. As a matter of fact, providing organizational justice is one of the most basic tasks of the principals. Otherwise, it can be observed that worker attitudes towards work, job satisfaction levels, organizational loyalty and organizational citizenship behaviour decrease. The behaviour of the person in the workplace is determined by the attitude of the worker. As the attitudes of the workers influence their behaviour, the attitude towards the occupation and the working environment is important. The fact that unions cause discrimination and this leads to polarization of teachers and consequently to communication problems. It is stated that among the teachers who are the members of different unions, political or union debates, can cause serious problems in schools.

It is stated that the purpose of educational unions is to protect the members' common economic, social, personal, professional rights and interests. In the same way, it is stated union members feel more secure than non-members, and that they can express what they demand about their economic and social rights and this increases the work satisfaction of union employees. It can be said that the teachers who are members of any union in the interviews are members because they want to benefit from the profits of professional organization in general terms.

The results of the analysis, reasons for participants to be members of trade unions has been identified as the pressure, belonging needs, organization request, employee rights legal and political support. Reasons of Participants are not want to be members of unions are listed the unions to be ineffective, as seen in the political restructuring and caused by discrimination among teachers. In addition, positive effects of trade union activities in schools have been identified in providing legal support to teachers, improving the personal rights and the support of the school administration. And negative effects of trade union activities in schools have been identified unethical behaviour among teachers as political polarization and communication problems.